

מוהר"ש זלמן בשלחן ערוך שלו שיאמר יהי רצון אחר התחלת האכילה וכן כתב הרב זכור לאברהם בשם הרב אליהו רבה שיאכל תחלה ואם בדיעבד אמרו קודם אכילה לא היו הפסק ובהנחה הגאון מוהר"ר ברוך פרענקל כתב דמשמע ממה שכתב במטה משה סי' תש"ץ (יקחנו בידו ויאמר יהי רצון וכו') שאומרים זה בעת הלכיה קודם שמצריך ברכת הנהנין והגבול לעשות כדברי רבנן קדישי הגו"ל ואני נוהג מזה זמן רב לבדך בתחלה כל חיזה פרי שאין אומרים עליו יהי רצון ולכוין על הפרי שנאמר עליו יהי רצון ואוכל הפרי של יהי רצון שבכתי עליו ואחר כך אומר יהי רצון ואוכל הפרי של יהי רצון והתפוח מרחקין בדבש כשאר מרחקות ללאות מידי ספק אם התפוח עיקר או הדבש שוב ראיתי שהרב המגיה בזכור לאברהם חלק ג' כתב בן לבדך תחלה על פרי אחר וכו' ע"ש וזו דרך ישרה ונכונה וכנראה שהזכירו לחיים בנ"א לא ראה דברי הרב המגיה שבזכור לאברהם הנ"ל ולכן כתב לבדך ולאכול מעט ואחר כך לומר יהי רצון ושכן נהג הרב מר אביו ע"ש :

ואם יש לאכול אחריו כליל ראש השנה הנה גירסת רבינו הטור בס' תקפ"ג היא אחר אביו יהא איניש רגיל למיכל בריש שחא אחריו וכו' ומרן הבית יוסף כתב דאחריו ליתיה בגירסא דקמן ובספר יוסף את אחיו ד' ו"ו אות ח' כתב הרב טעם לאכילת אחריו כליל ראש השנה לפי שאמרו בפרק הרוואה דף ז"ן ע"א הרוואה אחריו בחלוס הדור הוא לפני קונו ולכן סימנא מילתא לאכול אחריו ולומר יהי רצון שנהיה הדורים במלות כמו שאוכלים רובא ואומרים שירבו וכוונתו וכו' וכתב שהרב מר אביו בספר מועד לכל חי והובא בסדור לספר שנות חיים דף ג"ן ע"א אות י"א כתב בשם הרב פרי האדמה בנ"א דף כ"ד שמנהג עיר קרשנו ירושלים תוב"ב לחלק כליל שני של ראש השנה אחריו כדי לומר שהחיינו ושבתנו במועד לכל חי שנכון לעשות מאחריו מחיקה ולכבד בו את הבאים לקבלת פנים בראש השנה וכתב עוד בספר יוסף את אחיו שגראה מדברי הרב ראש יוסף בס' תקפ"ג שמנהגו היה לאכול אחריו ושנתן טעם לומר ולבקש שנהיה לקיים מצות אחריו ועוד שכן שאתרו פרי הדר כן נהיה מהדורים במלות וכו' ועוד כדי לתקן חטא עץ הדעת למאן דאמר אחריו היה הנה מה טוב לאכול אמת-ביום שקלקל בו ולבדך עליו והיינו שיאכלנו קודם הנטיילה כדי שיוכל לבדך עליו כי הברכה הוא התיקון וכו' ואלו חורף דברי רב הור יוסף שם ואנכי הליערי גער הייתי כשילאחי מעיר קרשנו ירושלים" (כנן עשרים) ולא שמעתי מאכילת אחריו כליל ראש השנה (ולברכת שהחיינו כליל שני וזכרנו שהיו מחלקים וחסים) אבל אין לא ראינו ראיה וסהדותיה דהאי תנא דידן מרן הפרי האדמה נאמנה ועם שבהיותנו בחוץ לארץ רחוק לקיים זה כי ביוקר יעמוד לנו ודיינו לקנות אחריו לקיים מצות החג אולי מזה לשון לארץ הקדושה ושם נוכל לקיים מנהג אבותינו איה"ש :

ה) מעשה היה ביום ראשון של ראש השנה שלא יכולתו לקנות אחריו שזכר שבידך והתחיל תקיעות דמיושב לא איסתייע ליה ונתנו הקהל לנגד אחד בן שבע עשרה שנה ותקע להם תקיעות דמיושב וגם תקיעות דמנומך וכשנודע לי אמרתי דלא ילאו ידי חובתם דהא קיימא לן בס' תקפ"ט דקטן לאו בר חיובא הוא להוציא רבים ידי חובתם וכבר ידוע דבמדי דאורייתא לא סגי במה שהוא בן י"ג שנה ויום אחד ולא אמרינן חוקה כל שכל לכלל שנים בא לכלל סימנים בדכתבו הפוסקים ועיין אור לי סי' ס' ולכן בעינן שיהא ידוע שהוא בן י"ג שנים והביא שתי שערות ובלא זה הוא בכלל קטן ואינו מוסיף רבים ידי חובתו וזה דבר פשוט מאד לענ"ד :

אך אם אירע בן בתקיעות שעל סדר הברכות אחר שכבר תקע גדול התקיעות דמיושב העלה הגאון שאל ומשיב בנ"א סי' קע"ז דילא ידי חובתם על ידי קטן כזה שהוא בן י"ג שנים ויום אחד ואין ידוע אם הביא שתי שערות ע"ש והנה שם כתב בשם הגאון משה אפרים דקטן כזה אינו מוסיף רבים ביום ראשון ע"כ ואינו ידוע אם מאי דמשמע מדבריו רבים שני שפיר דמי הוא דוקא בתקיעות דמנומך (דבהא הוא דמייירי בשאל ומשיב) משום דהוי תרי דרבנן או אפי' בתקיעות דמיושב אף דביום ראשון לתקיעות דמנומך מחמיר המטה אפרים כמו שנראה מדברי השאל ומשיב אף דהם מדרבנן מכל מקום ויום שני דשיקרו

ואם שח לרד לחזור ולבדך אלא אם כן היתה השנה בדברים וכו' בגון שבידך על הפס וקודם שאלו אמר הביאו מלח או ליפתן אינו לרד לבדך דמתבאר דדוקא בדיעבד הוא דלא היו הפסק וכן נראה שהבין הרמ"א בדעת מרן שכתב כמפרש דבריו ומכל מקום לכתחלה לא יפסיק כלל ולא הביא דבר זה בלשון מחלוקת (ויש אומרים דלכתחלה אסור) ואף שאין זה הברכה גמור מכל מקום האמת תורה דרכה שגם דעת מרן היא דלכתחלה אסור :

ובן מתבאר מדברי הרב מגן אברהם בסיומן תקל"ב ס"ק ח' דעל מה שכתב מרן בסעיף ג' לא ישיח לא התוקע ולא הלכוד בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמנומך ואין לרד לומר שלא ישיח בין תקיעות לברכה אם לא בענין התקיעות הוקשה לו במאי דמשמע מדברי מרן שכל שהוא בענין תקיעות מותר להפסיק אפילו לכתחילה ח"ל ולרד עיין דבסיומן קס"ז פסק דלכתחילה לא יפסיק אלא דפשיטא ליה בדעת מרן דלכתחלה אסור להפסיק וידעתי שיש לדמות דכונת קושימו היא על הרמ"א דבסיומן תקל"ב שחיק ליה למרן ואילו גופיה דבסיומן קס"ז פסק דדוקא בדיעבד הוא דלא היו הפסק אבל לכתחלה אסור להפסיק ואם כן היה לו להגיה גם כאן אבל אין דעתי נוחה בזה דלא היה מקום כל כך להלריך עיין בזה דיש לומר דסמך על מה שכתב בס' קס"ז דכנה אב לכל מקום שגם כשהפסק הוא לצורך אסור לכתחלה אלא ודאי כוונתו להקשות על מרן משום דפשיטא ליה שגם דעת מרן דאסור לכתחלה וכן מתבאר עוד מדברי הרב מגן אברהם בסיומן כ"ה ס"ק ט"ז שסובר בן בדעת מרן שעל מה שכתב מרן בסעיף ט"ז דאס"שח בין תפלה לתפלה לצורך תפילין אינו חוזר ומצריך כתב ח"ל אם שח אבל לכתחלה אסור להפסיק אפילו לצורך תפילין עכ"ל והבאתי שם (במכתב לחוקיה) שהרב אליהו רבה דבסיומן כ"ה ס"ק ט"ז כתב ח"ל אם שח לצורך תפילין והירא את דבר ה' לא יפסיק כלל אפילו לצורך תפילין מקור חיים ועיין לקמן סיומן קס"ז סעיף ו' עכ"ל וכחבתי שנונתו לומר שדבר זה לא לשירידיש אשר ה' קורא בהם המרידיש אל דברו בלכד נאמר (כדמשמע מלשון המקור חיים שהביא) דמדינא אסור לכל אדם ולזה סיים לעיין דבסיומן קס"ז סעיף ו' וכחבתי שם דאף שהרב אליהו רבה בס' תקל"ב סק"ה כתב שדעת הרב המרדכי היא היפך סברת הכל בו אלא גם לכתחלה מותר להפסיק מכל מקום הרב הלבזוב וכל רבני האחרונים נמשכו אחר פסק הרמ"א כדעת הכל בו דרך בדיעבד הוא דלא חשיב הפסק ובכן דברי הרב תפארת אדם נכונים ויפה השיב על החמ"י דלא דק במה שהפריז להחיר להפסיק לומר יהי רצון בין ברכה לאכילה ואף שכתב הרב מגן אברהם בס' תקל"ב וסי' כ"ה דאף דאסור להפסיק לכתחלה מכל מקום היכא דלא סגי בלאו הכי מותר (בגון שבידך ואין לו שופר מותר להפסיק לומר שיביאו לו שופר) ואולי מפני זה הוא שהתיר בספר חמ"י להפסיק משום דחשיב ליה כלא סגי בלאו הכי אמנם כל לגבי דידן הדבר פשוט דלא חשיב זה לא סגי בלאו הכי ואסור להפסיק באמירת יהי רצון בין ברכה לאכילה וכבר נרד הרב תפארת אדם לומר בן בדעתו דחשיב בדיעבד ודחאו בטוב טעם כמו שכתבתי דבריו למעלה :

וקצת תימה על הרב תפארת אדם שלא הזכיר תנא דמסייע ליה מר ניהו הרב מגן אברהם בס' תקפ"ג סק"ז שעל מה שכתב הרמ"א יס טהגין לאכול תפוח מחוק בדבש ואומרים תחדש עלינו שנה טובה כתב ח"ל ואומרים משמע שאוכל תחלה ואחר כך אומר שלא להפסיק וכח"ש סי' קס"ז ס"ז ובמ"ז כתב שאומר תחלה ואחר כך אוכל לרד לומר דסובר דלא חשיב הפסק וכיוצא בזה כתב הבית חדש בסיומן תר"ה בשם הרשב"ץ לומר זה חליפתי וכו' בין ברכה לשחיטה דזה מקרי לורך שחיטה וכן בסוכה מצרכין בין ברכה להמוליד ומכל מקום נראה לי דלכתחלה יס לאכול קודם האמירה דאין זה לורך כל כך ועוד דגם לצורך אין להפסיק לכתחלה כמו שכתב שם בהגהה עכ"ל הרי לך שאף שרד לומר דחשיב לורך ומותר להפסיק בו בכל זאת מסקנתו שאין לעשות כן לכתחלה גם הרב מאמר מרדכי חלק על מה שכתב בתמדת ימים ומסיק שיצריך ברכת הפרי ויאכל מעט ואחר כך יאמר יהי רצון וגומר אכילת הפרי ואם בדיעבד אמר יהי רצון בין ברכה לאכילה כתב שם שאפשר להקל שלא להלכיו ברכה שנית וכן פסק הגאון